

Значење на пченицата. Пченицата се одгледува поради зрното, кое има висока хранлива вредност, и кое поради својот хемиски состав и особините на белтачините-лепакот дава најквалитетен леб. Денес околу 70% од човештвото во светот се храни со пченица.

Пченицата наоѓа широка примена и во сточарството. При преработката во брашно, отпадоците-триците се издвојуваат како добар концентрат за сите животни.

Услови на одгледување. Пченицата не поставува посебни барања кон топлината. Може да рти и да поникне на релативно ниска температура. Брати од 6-20 °С, до цветањето најдобро се развива на температура од 18-20° С а во формирање на зрното и натамошните фази на развој на температура од 21-22°С.

Заради фактот што пченицата има високи потреби од хранлива и што кореновиот систем има релативно слаба моќ на усвојување на хранивата бара плодни почви. Најдобри се почвите што располагаат со доволна количина влага, чисти од плевели и обезбедени со храна. Покрај црнземот погодни се и алувијалните, смолниците, плодните делувилални и др.

Агротехника

Плодоред. Пченицата најдобро е да оди во плодоред со други култури. Одгледувањето во монокултура ги намалува приносите од познати причини како што се: заразување на површините со плевели, болести, штетници како и едностраното користење на хранливите елементи.

Најдобри преткултури се легуминозите (соја, грав, грашок, граорица, и др.) како и окопните култури (сончоглед, шекерна репа, памук, компир, бостан и др.).

Пченицата е добра предкултура за голем број култури.

Обработка на почвата. Обработката на почвата има пресудно значање за постигнување високи приноси. Таа мора да

биде навремена и квалитетно извршена. По правило основната обработка се извршува веднаш по прибирањето на преткултурата, ако за тоа дозволат почвените услови.

Пченицата бара длабока обработка (до 35 см) во зависност од типот на почвата и дали за преткултурата тоа е извршено, зариди собирање и чување на влагата.

Ако за преткултурата е извршено длабоко орање, се задоволува со плитка обработка (15 - 20 см), под услов ако жетвените остатоци квалитетно се заораат, и ваквата основна обработка обезбеди квалитетна предсеидбена припрема на почвата.

Предсеидбената обработка мора да биде квалитетна со цел да се обезбеди добар сеидбен слој.

Губрење. Ако не е извршена агрохемиска анализа на почвата, ориентационо количината на хранливи елементи за добивање на висок принос е 80-130 кг/ха азот, 50--120 кг / ха фосфор, 60--120 кг / ха калиум. Пред длабокото орање се користи цела количина НПК и 1/3 од азотните, а додека 2/3 азот се користи за прихранување.

Сортимент. Во нашата земја се одгледуваат домашни и странски сорти. Во овој период, на целокупното земјоделско производство му се посветува посебно внимание, а со тоа и на создавање и воведување на нови, поквалитетни и поприносни сорти од пченица. Покрај квалитетот и приносот сортата треба да биде отпорна на полегнување, мрзнење, суша и болести.

Попознати и регистрирани домашни сорти се: Скопјанка, Пелистерка, Бабуна, Радика, Оровчанка, Миленка, Лизинка, Агроунија прима, Алтана, Бистра и др.

Од странските одобрени и регистрирани сорти попознати се: Победа, Ренесанса, Новосадска рана-2, Новосадска рана-5, Партизанка, Европа-90 и др.

Сеидба. Сеидбата преставува најважна задача на која мора сериозно да и се пријде.

Временскиот рок за сеидба во наши агроэколошки услови е од 1 до 30 октомври. Пченицата се сее во густе редови на растојание од редовите 10 -12 см и длабочина 3-4 см.

Количината на семе во зависност од сортата и квалитетот на семето се движи од 250 - 300 кг/ха.

Семенскиот материјал мора да е селектиран и дезинфициран.

Нега на посевот

Валање се врши со прстенаст валјак (кембрици), по сеидба при суви услови, со цел да се покрие семето, да се поврзе влагата и се овозможи изедначено поникнување.

Наводнување се врши на пченицата при сушни услови може да се изврши пред, по сеидба или во текот на вегетацијата. Влагата особено значење има непосредно пред искласувањето, за оплодување, формирање и за налевање на зрното.

Прихранување : се врши со планираната количина азотно ѓубриво. Истото може да се изврши одеднаш или на двапати. Дололку се врши една прихрана таа се изведува во фаза на братање (февруари), а ако е на двапати второто се врши во почетокот на вретенисување (крај на март).

Заштита од болести

Поважни болести кај пченицата се :

- **фузариози** кои за наши аридни услови немаат големо значење, а најчесто се јавуваат кога нема плодоред,
- **р'га** (црна и мрка). Црната р'га се јавува во сите делови на растението и тоа во млечна зрелост.
- **Пепелница.** Се јавува од никнење до зреење и ги напаѓа сите делови. Приносите можат да бидат намалени од 12 до 15 %.
- **Септори.** На класот се јавуваат кафеаво-црвенкасти дамки во млечна зрелост. Се пренесува со семето.
- **Гламница** (тврда и прашна). Штетното влијание е тоа што зрното и лебот имаат непријата миризба.

Тврда и ѓрашина глaмница

Основната мерка за сузбивање на болестите кај пченицата во наши климатски услови е дезинфекција на семето со контактни (Дитан ФЛО-црвен, Манкоган-П, Манкозеп-42-С, Тиран жупа и др.) или системични фунгициди (Бенлате, Фундазол, Дивидент озо фс, Витавакс, Бенит универзал, Раксил 2 ВС и др.)

Заштита од штетници

Поважни штетници кај пченицата се :

- **Лема** . Може да предизвика големи штети. Кај нас се сузбива ларвата од лемата со препаратите: Децис, Галатион, Линдан, и др.
- **Црн житарец-забрус**. Зорбусот е проблем на монокултурното одгледување на пченицата . Штетите можат да бидат катастрофални. Се сузбива со препаратите Линдан , Тимет и др.
- **Трипс**. Се јавува при монокултурно одгледување
- **Житна оса**. Присутна е секаде но некаде прави и значителни штети. Сузбивањето се врши со хемиски средства.

Заштита од ѓлевели

- Теснолисните едногодишни и повеќегодишни плевели, Обична ливадарка, Бромус, Лебарка, и др. се сузбиваат со препаратите: Дикуран 50, Дикуран 80, Толурекс, Алон, Тигрес, Тринулан, Дикуран форте и др,
- Дивиот овес се сузбива со препаратите: Топик 080-Ц, Матавен, Пума супер, Аvenaж 200-Е и др.
- Широколисните плевели :Див сирак, Овчарска торбичка, Граорица, Какол и др.

може да се сузбиваат со препаратите : Дехербан А, Дикоцид, Дикуран форте, Старане-250 и др.

- Широколисните плевели, Вртипоп Попадика, Камилица, Лепавец и др. се сузбиваат со препаратите : Дикофлуид, Басаграм, Дикуран форте, Гранстар-75 и др.
- Широколисните плевели: Лепавец, Повивка, Подварка, Смрдлива трева (Смрдливка), Слачец се сузбиваат со препаратите :Бамвел-П, Лонтрел, Дикуран форте и др.
- Широколисните и теснолисните плевели можат да се уништат со следните препарати: Дикуран форте, Торнадо, Бифенокс-Н, Стомп 330-Е

Жетва. Една од најодговорните задачи во прибирањето на пченицата е да се определи вистинскиот момент на жетвата. Таа треба да се изврши во моментот и на начин, кои најмногу одговараат. Прибирањето на зрното треба да биде без загуби и со најдобар квалитет.

Жетвата во наши услови почнува од крајот на јуни, а завршува до крајот на јули и покасно во зависност од климатските услови. При жетвата пченицата треба да биде во полна зрелост со помалку влага од 14% кое се одредува со влагомер

Најголема влажност, при која може да се складира зрното од пченицата е 13%. Зрното пожеано со поголема влажност треба предходно да се просуши пред да се складира. Сместувачкиот простор претходно треба да се прочисти и дезинфицира.

Приносите зависат од применетата технологија и климатските услови и може де се добијат високи приноси и до 7000кг/ха.

М-р Цветан Јовановски

АГЕНЦИЈА
ЗА ПОТТИЖИВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА
ЗЕМЈОДЕЈСТВОТО

ПЧЕНИЦА

Triticum aestivum

Битола, 2007